

RAN-1901130403040001
M.A. (Sem.-III) Examination March - 2026
Sanskrit Poetics : Alankarshastra (14-A : ECT 03.01 - Level 4)
Time: 2 Hours]
[Total Marks: 50
સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book

Seat No.:

Student's Signature

પ્ર.1. નીચેના પ્રશ્નનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો (ગમે તે પાંચ)
10

1. ધ્વન્યાલોકનાં વિવિધ નામ જણાવો.
2. આનંદવર્ધન રચિત અન્ય રચનાઓનાં નામ આપો.
3. 'સુરિભિઃ કથિત' એટલે કોણ? શા માટે?
4. ધ્વનિ અભાવવાદિનઃ ના વિકલ્પો જણાવો.
5. પ્રાચીન આચાર્યોના મતે 'વ્યુત્પત્તિઃ' એટલે શું?
6. રાજશેખરની સાહિત્યકૃતિના નામ જણાવો.
7. કાવ્યમીમાંસા શીર્ષક ટૂંકમાં સમજાવો.

પ્ર.2. અ. સાનુવાદ વિવરણ કરો (ગમે તે બે)
08

1. તત્ર કેચિદાચક્ષીરન્ શબ્દાર્થશરીરં તાવત્ કાવ્યમ્। તત્ર શબ્દગતાઞ્ચારુત્વ-તવોડનુપ્રાસાદાયઃ પ્રસિદ્ધા એવ। અર્ધગતાચોપમાદયઃ। વર્ણસઙ્ઘટનાધર્માશ્ચ વે માધુર્યાદયસ્તેડપિ પ્રતીયન્તે। તદ્નતિરિક્તવૃત્તયો વૃત્તયોડપિ યાઃ કૈશ્ચિદુપનાગરિકાદ્યાઃ પ્રકાશિતાઃ તાં અપિ ગતાઃ શ્રવણગોચરમ્। રીતયશ્ચ વૈદર્ભીપ્રભૃતયઃ।।
2. તૃતીયસ્તુ રસાદિલક્ષણઃ પ્રભેદો વાચ્યસામર્થ્યાક્ષિપ્તઃ પ્રકાશતે, ન તુ સાક્ષાચ્છન્દવ્યાપારવિષય ઇતિ વાચ્યાદ્ વિભિન્ન એવ। તથા હિ, વાચ્યત્વં તસ્ય સ્વશબ્દનિવેદિતત્વેન વા સ્યાત્, વિભાવાદિપ્રતિપાદનમુખેન વા। પૂર્વસ્મિન્ પક્ષે સ્વશબ્દનિવેદિતત્વાભાવે રસાદીનામપ્રતીતિપ્રસઙ્ગ। ન ચ સર્વત્ર તેષાં સ્વશબ્દ-નિવેદિતત્વમ્। યત્રાપ્યસ્તિ તત્,તત્રાપિ વિશિષ્ટવિભાવાદિપ્રતિપાદનમુખેનૈવૈષાં પ્રતીતિઃ।।
3. કાવ્યસ્યાત્મા સ એવાર્થસ્તથા ચાદિકવેઃ પુરા। ક્રૌઞ્ચદ્વન્દવવિયોગોત્થઃ શોકઃ શ્લોકત્વમાગતઃ।। વિવિધવાચ્યવાચકરચનાપ્રપજ્વચારુણઃ કાવ્યસ્ય સ એવાર્થઃ સોરભૂતઃ। તથા ચાદિક-વેર્વાલ્મીકેર્નિહતસહચરીવિરહકાતરક્રૌઞ્ચાક્રન્દજનિતઃ શોક એવ શ્લોકતયા પરિણતઃ।।
4. યથા આલોકાર્થી સન્નપિ દીપશિખાયાં યત્નવાન્ જનો ભવતિ,તદુપાયતયા। નહિ દીપશિખામન્તરેણ આલોકઃ સમ્ભવતિ। તદ્વદ્ વ્યઙ્ગચમર્થ પ્રત્યાદૃતો જનો વાચ્યેડર્થે યત્નવાન્ ભવતિ। અનેન પ્રતિપાદકસ્ય કવેર્વ્યઙ્ગચમર્થ પ્રતિ વ્યાપારો દર્શિતઃ

- પ્ર.2. બ. સાનુવાદ વિવરણ કરો (ગમે તે એક) 05
1. ચતુષ્ટયી ગતિર્વૃત્તીનાં પ્રવૃત્તીનાં ચ દેશાનાં પુનરાનનયં।
તત્કથમિવ કાત્સ્ન્યેન પરિગ્રહઃ ઇત્વાચાર્યાઃ॥
 2. પ્રતિભાવ્યુત્પત્તિ મિથઃ સમવેત શ્રેયસ્યૌ ઇતિ યાયાવરીયઃ॥

- પ્ર.3. વાચ્યાર્થ અને પ્રતીયમાન અર્થવચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરી આનંદવર્ધને આપેલ ઉદાહરણ સમજાવો. 13

અથવા

- પ્ર.3. લક્ષણમાં ધ્વનિનો સમાવેશ થઈ શકે નહિ-મતનું નિરસન કરતી આનંદવર્ધનની દલીલો સમજાવો. 13

- પ્ર.4. સાહિત્યવિદ્યાવધૂનાં રુપક દ્વારા રાજશેખરનાં રીતિ, વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ અંગેના વિચારો સ્પષ્ટ સમજાવો. 14

અથવા

- પ્ર.4. વિવેચાત્મક નોંધ લખો. 14

1. કાવ્યમીમાંસા મહાત્મ્યમ્।
2. પ્રતિભા અને વ્યુત્પત્તિ